

Ali med delavcem in delavcem je velik razloček, in tako se tudi učitelji med sabo razločijo. Učitelje bi pa jaz razdelil v 3 verste. Pervi so, ki nauke z merzlo roko sprejemajo, in jih ravno tako z merzlo roko oddajajo. Drugi so, ki pa sicer nauke nekoliko pri sebi pogrejejo, in tako pogrete drugim ponujajo. Tretji zmed njih pa so, ki prejete nauka radostno sprejemajo, ki se pri njih v meso in kri spremené, in od svojega obilnega zaklada ukaželjni množiči po potrebi podajajo. Ni davno, kar mi je nek priprost mož rekel: „Slišite vi učitelj, vaša reč je prav kmali opravljena, imate pa tudi veliko opraviti, ako si hočete dela poiskati!“ Pri najemnikih večidel gospodar ali pa kak drugi stoji, in jih po potrebi k delu priganja in po zasluženji plačuje. Kdo pa na nas gleda? Gospod ravnatelj, gospod fajmošter. Kaj malo! — Prideta in odideta. Ali nekdo drugi na nas gleda, on ki nas je poslal v svoj vinograd, in bo vsakemu vračeval po zasluženji. Blagor nam, če nam ta hišni gospodar poreče: „Blagor tebi zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, ti bom veliko zaupal!“ —k.

P o g o v o r.

Bilo je nekega dne mesca julija. Ura je odbila tri četert na osem. Učitelj Dolan iz Novega terga se odpravlja v šolo; kar poterka nekdo na vrata, in v izbo stopi učitelj Gorjan iz Sihdalov. Ko se prijazno pozdravita, pravi Dolan: „Vsak pošten učitelj se sedaj odpravlja v šolo, kaj pa se ti klatiš po svetu?“

Gorjan: „Vakance imam; tedaj sem prišel malo v vas k tebi.“

Dolan: „Me prav veseli, da prideš. Ali tiči ste pa vendar le; en mesec pozneje začnete, pa imate že vakance.“

G.: „O kaj še! Imamo le tri tedne vakance, potlej pa bomo zopet učili šolo.“

D.: „Tri tedne vakance, potem pa zopet tri tedne šolo, in potlej pa spraševanje. Lepo znate gospodariti, in potlej še hočete, da bi vam otroci kaj znali.“

G.: „Zabavljati znaš dobro, ali povej nam, kako bi storili; veliko delo je; vse, kar se giblje na kmetih, mora iti zgodaj na delo, in otroci neutegnejo v šolo hoditi, tedaj imamo vakance, da mine veliko delo.“

D.: „Veliko delo, ali pa nič, otroci morajo v šolo hoditi;

kedar enkrat mine spraševanje, naj pa počnejo, kar jim je drago“.

G.: „Tako ti govoriš, ki ne veš, kako se učiteljari po kmetih“.

D.: „Kako neki! tako, kakor pri nas; otroci morajo v šolo hoditi, in učitelj mora pa skrbeti za potrebni poduk“.

G.: „Kaj bom pa storil, če otrok ni v šolo?“

D.: „Pa pošlji po nje“.

G.: „Nimam pa nikogar udinjanega, da bi mi otroke vkup gonil; pa ko bi ga tudi imel, bo celi dan sim ter tje letal, preden mi spravi otroke skupaj“.

D.: „Pa ovadi zanikerneže gosposki; ona jih bode kaznovala“.

G.: „Kmet je že tako dovolj kaznovan, ker ima na vse strani davšine; včasih ga pa še Bog kaznuje s hudo letino. Kaj misliš, koliko nas bodo pa kmetje čislali, če jim bomo žugali in jih morali s kaznijo?“

D.: „Res, da bi duhovne in učitelje ljudje malo obrajtali, ako bi bili po njih nasvétih večkrat kaznovani“.

G.: „Zatorej pri nas manj, kakor moremo, kmete gosposki naznanujemo. Kazen odrasčenega človeka malokdaj boljša, in je le za kakošnega termoglavca, da je drugim v sva-rivni zgled. Kaj pa bomo mi tukaj začeli, če nas ljudje ne bodo radi imeli in nam zaupali? Jalova je teorija, če ji skušnje manjka. Lahko ti pišeš v „Učiteljskega Tovarša“, kako naj učitelj podučuje, ker imaš vse otroke v okrogu skupaj in vsaki dan polno izbo; privosčil bi ti pa, da bi te poslali za en par mescev v naše rovté; tam bi se ti učil šolo podučevati“.

D.: „V tacih okolisčinah je pač težavno s šolo. Po zimi ne morejo otroci v šolo zavoljo velikega snega in mraza, po letu jih pa ne utegnejo pošiljati. Pa glej, meni je sedaj butila dobra misel v glavo!“

G.: „Povej mi no, kaj pa veš takega?“

D.: „Unikrat si mi pravil, da po zimi, če ni prevelikega mraza, in spomladi otroci prav pridno hodijo v šolo, in da le o velikem delu ne pridejo v šolo“.

G.: „Tako je; okoli sv. Jerneja imamo pa po navadi šolsko spraševanje, in ker o velikem delu otrok v šolo ni, pa veliko pozabijo, kar so se poprej učili, in vselej me skerbí, kaj bodo pri spraševanji rekli gospod šolski ogleda. — Kaj pa s tvojim nasvetom?“

D.: „Moj nasvet je pa ta le: Okoli sv. Alojzija naj bi bile šolske spraševanja po kmetih na Gorenškem, ker potem se začne veliko delo. Lahko bi se tudi s tem dalo skleniti prvo sv. obhajilo, ker otroke toliko časa odlašati, da bi minulo šolsko spraševanje, kakor je sedaj navadno, se mi vendar le predolgo zdi; in poduk v keršanski veri se mi zdi toliko imeniten, da ni dobro s tem podukom združevati in veliko namerjevati na druge namene“.

G.: „In kdaj bi se pa po tvojih mislih zopet začela šola?“

D.: „Okoli sv. Lukeža, ali pa vsaj precej po vseh Svetih. Dunajski „Schulbote“ pripoveduje, da na Švicarskem ljudski učitelji grejo o kresu v planine sir delat in ovsenjak žuliti; in kedar mine paša po planinah, pridejo domú, in šola se zopet začne. Otroci pa hodijo do 14. leta v vsakdanjo šolo“.

G.: „Ko bi bila pri nas taka postava, bi vsaj starši ne imeli toliko izgovorov. Zadovoljni bi pa mi bili, da bi le otroci do 12. leta v šolo hodili, kajti če hočemo pravični biti, povedati moramo, da večina otrok iz šole ostane, ko opravijo prvo sv. obhajilo; večidel so ta čas po 10 — 11 let stari; le kakšen butec ali pertlikovec gre pozneje k svetemu obhajilu“.

D.: „Ne zameri, ljubi moj, meni se v šolo mudí; čez eno uro pridem zopet, kajti drugo uro pridejo gospod katehet; ti pa ta čas kaj beri, tukaj imaš dunajskega „Schulbote“, beri ta sostavek: „Kako naj se učitelj zabavlja!“ (Ura odbije devet, in učitelj Dolan pride iz šole, ter nagovori svojega gosta:)

D.: „Kaj si kaj bral, povej mi no, ali ti je kaj dopadlo, kar piše ta gospod od zabav, katerih naj si išče učitelj?“

G.: „Jaz sem se ta čas prav koristno zabavljal. — Povedati ti moram, da sem kupil nekaj zemljišča; pri tebi sem pa kupčijsko pismo prepisal, kajti domá se mi je vsa tinta posušila. Pa da zopet govorim o zemljišču, ti povem, da bom pridelal veliko češpelj; povabim te enkrat na češpljovec k meni“. (Gorjan nese pismo c. k. vradnii, Dolan pa pri oknu za njim gleda. —)

—k.